

А. П. БОБИРЯ у Києві, Софіївська 5
Для обох полів, прийом
у всякий час. Швидко і ґрунтовно вивч. двоїт.
Іт. бухгалтерії усякого на курсах і листовно.
Іногор. умови висилаються безплатно.

СТИЧНА

Виставка

Щоденно, від 10 до 4 г.

четверта книжка

ТЛА

І С Т:
З біжучого життя: Уліпка в українській
школі—Гр. Михайлець; На шляху до за-
гальної освіти—Д. Пісочинець.

Шкільна хроніка.
Критика й бібліографія.
Серед російських педагогічних журналів.
Повідомлення.

кни 50 коп.

карб., За кордон 5 карб.
конторі редакції „СВІТЛА“,
Тодимирська 93.

В Українській книгарні, Безаківська 8. 2) в кни-
в крамниці „Час“, Театральна площа 48, 4) в
І. 5) в Харькові, в Українській книгарні, Рибна
уа. Котляревського. 7) в Катеринославі, в кни-
в книгарні „Діло“, Конна 11.
редактор-Видавець Л. Шерстюк.

що має на оці до виборів постачити
яко мога більше нових цензовиків з
поміж чиновництва.

Як гірко слухати розмови про но-
вий курс правительста та про широ-
кий шлях усяких реформ, на який
має ступити правительство за часів
четвертої Думи, коли перед очима
стоїть марна робота навіть коло пока-
лічених керівниками теперішньої Ду-
ми, дрібних реформ, яким вчинено в
Державній Раді похорон „по першому
розряду“..

Читаєш розмову сановної особи і
думаєш, чи не з неба на нашу грішну
землю звальються сановні особи, що
стоять в передніх лавах російської
адміністрації?

Певне, що так.

Гарматне м'ясо реакції.

Хоча вибора до четвертої Думи
не відомо ще коли й відбудуться і
третя „работоспособная“, цей живий
труп, ще ворухнеться, а в повітрі вже
проносяться деякі ознаки виборчої
кампанії, за лаштунками чутно де-
який рух, який показує, що там по-
троху починають готуватись до неї.
Правда, поки що рух цей помітно
більш у правому таборі, бо патріотич-
ним організаціям не тільки нема
чого тайтися з своїми заходами, а на-
віть зручніше себе показати, споді-
ваючись на допомогу з боку. На Ка-
візні праві вже навіть розписали
свої кандидатури й захожуються коло
того, щоб круг їх об'єднати всі су-
голосні елементи. З другого боку по-
чалися вже й адміністративні висту-
пи на користь реакційних організа-
цій. Перед веде в цьому духовна
власть.

Вчора в нашій газеті надруковано
було цікавого циркуляра од київської
духовної консисторії до місцевого ду-
ховенства з наказом—не тільки спри-
яти „союзу руського народу“, але й
брати в цій організації яко мога ді-
яльнишу участь. „Зважаючи на те,—
читаємо в циркулярі,—що мета союзу
близько підходять, а в деяких пунк-
тах і зовсім сходиться з завданнями
духовенства, участь його в союзі не
тільки не заборонена, а навіть бажана“.
І далі циркуляр докладніше
спиняється над тим, як і чим сельсь-
кі священники можуть виявити свою
участь у справах політичної організа-
ції, передбачаючи випадки, коли
„ухилитися від такої участі священни-
ки з морального погляду не мають
права“.

Нам не цікаво тепер розглядати,
як і чим у пригоді ставатиме духо-
венство політичній партії з виразно
завзначеним кругом діяльності та про-
грамою. Але на цитованих допіру ви-
равах в консисторського циркуляру
варто спинитись, бо вони показують
політичні тенденції коли не цілого
духовенства, то хоч вищих шарів йо-
го,—тих шарів, які мають вплив на
політику духовенства і безперечно
цього впливу не зречуться, щоб при-
силувати все духовенство до певного
направу в політичній діяльності.

Отже циркуляр виразно наказує
духовенству, щоб політично воно
йшло під прапором „союзу руського
народу“, бо підкреслює навіть, що це
якщо буває просто таки обов'язковим.
Але годі говорити, що священники так і
врозуміють бажання своїх начальств,
як обов'язковий наказ. Злагода між ду-
ховенством і союзом, що й перше па-
нувала на практиці, тепер робиться
вже й теоретично розв'язаною, бо „ме-
та союзу близько підходять, а в де-
яких пунктах і зовсім сходиться з
завданнями духовенства“. Духовен-
ство робиться готовим кадром, з яко-
го черпатимуть собі силу й допомогу

союз. Так поставлено справу в цир-
кулярі і ми не маємо права думати,
щоб инакше вона стояла в дійсності.

Адже тепер священник, що не до-
помагає союзові, тим самим уже стає
невслухняним що до своєї безпосеред-
ної власті, і напевне можна сказати,
що не багато знайдеться між теперіш-
німи душпастирями таких, що власне
сумління й переконання вище поста-
вили б за консисторський наказ.
Петрових та Огневих і взагалі не
гурт було поміж духовенством, а те-
пер, після безупинної операції, що
робило над собою духовенство за ос-
тавні 6 років, їх і надто поменшало,
коли не перевелись вони зовсім. І
можна думати, що наказ київської
консисторії не буде стояти самостою,
і по цілій Росії духовенство стане на
службу союзові, подекуди „за страх“,
а подекуди то й „за совість“.

Це для нас не може бути неспо-
діванкою. Хоч як відпекуються на
словах духовні особи від політики,
але рано чи пізно всеюди вони втя-
гаються в шум політичної боротьби і
всеюди силкуються грати велику ро-
лю в ній. І цікаво, що всеюди духо-
венство стає за помішника і навіть
керівника найтемнішої реакції, що
опинається проти всіх реформ на ко-
ристь трудящих мас. Ми не говори-
мо про винятки, які певна річ мож-
ливі й бувають справді, але в масі
політична репутація духовенства по
цілому світі стоїть однаково. Клерика-
лизм і політична реакція йдуть
дружно в парі і одно в одному зна-
ходять щирих спільників та при-
хотів. Консисторський наказ, зазна-
чивши зв'язок між змаганнями най-
реакційнішої політичної партії і духо-
венства, просто констатував те, що
кожному й так було відомо. На по-
чатку одзертої політичної діяльності
в Росії можна ще було чути голоси,
що наше духовенство не має войов-
ничих клерикальних замірів, що
воно занадто тісно зв'язано своїми
інтересами з народними масами
й зжилося з ними, щоб піти
проти їх. Вибори до 3-ої Думи, коли
духовенство скрізь ішло з помішниками
проти селяцтва, збили оті голо-
си з позиції. Клерикалізм уже наро-
дився, а скоро народився, то мусить
іти стежкою свого натурального роз-
витку. Окремі особи, може, з оглядою
бокуватимуть од реакції, але не вони
робитимуть політику духовенства.

Зважаючи цей шлях цілком нату-
ральним, ми все таки здивовано стої-
мо перед згаданим консисторським
наказом. Хоч би як низько ставити
масу духовенства, але повертати його
в машину для голосування за реак-
ційних кандидатів, але робити його
гарматним м'ясом реакції, одверто
стаючи на службу скомпромітованій
політичній партії—це вже занадто.
Це показує тільки, що вищі духовні
особи, яким належить почин у цій
справі, ще до самих себе не звикли
ставитися з пошаною, не звикли по-
вати на власні сили. З другого боку,
не виробилась у них ще потреба ог-
лядатись на задні колеса, хоча свої
вчинки й силкуються вони захвати
написом: „конфіденційно“. Про те,
що в тяжке становище такі накази
поставлять священників, які не поді-
ляють політичної програми союзу, ми
вже не згадуємо: з такими сантимен-
тами рахуватись духовні власті тим
паче не звикли...

Але завзначена тактична помилка
привідців клерикалізму—річ, напев-
не, дочасна. Підрустуть—порозумні-
шають і тоді дорожче свої послуги
цінитимуть...

С. Є—мов.

Добра ілюстрація.

У вчорашнім числі нашої газети
надруковано постанову київської ду-
ховної консисторії в справі співро-
бітництва селяського духовенства в
союзі руського народу. Між иншим,
у тій постанові сказано, що „цілі со-
юза близько підходять, а де-якому
то й зовсім входяться із завданнями
діяльності духовенства“. Через те
консисторія гадає, що „участь духо-
венства в союзі не тільки не забороне-
на, а навіть бажана. Парафіяльні
священники, вступивши в одділи со-
юза, що одкриваються в їх парафіях,
чи членами, чи представителями, мо-
жуть мати в згуртованій масі сою-
зників твердай ґрунт для своєї па-
стирської діяльності, а також керувати
діяльністю одділів, направляючи її до ці-
лів союзу і здержуючи од ухилення обік“.

Наче для того, щоб якразніше
підкреслити, які-то „цілі“ ставить со-
бі союз руського народу й від чого
саме духовенство має здержувати
союзників, учорашніж телеграми з
Петербургу принесли звістку про суд
над союзником Ларічкіним, що вбив
робітника Мухина. Справа ця, як ві-
домо, розглядалась удруге. При пер-
шим розгляді виянилось, що Ларіч-
кіна намовлено убити Мухина, чере-
те й постановлено було перевести слід-
ство вдруге, щоб дізнатись, хто саме
намовив союзника на убивство. Ще
під час першого процесу Ларічкіні
категорично заявив, що на убивство